

Förfrågan

Åtgärdsinventering Ålebäcken och Röttleån

SISTA DAG ATT INKOMMA MED AVROPSSVAR

Avropssvar ska vara Vätternvårdsförbundet tillhanda senast 2025-10-09.

BAKGRUND

ÅLEBÄCKEN

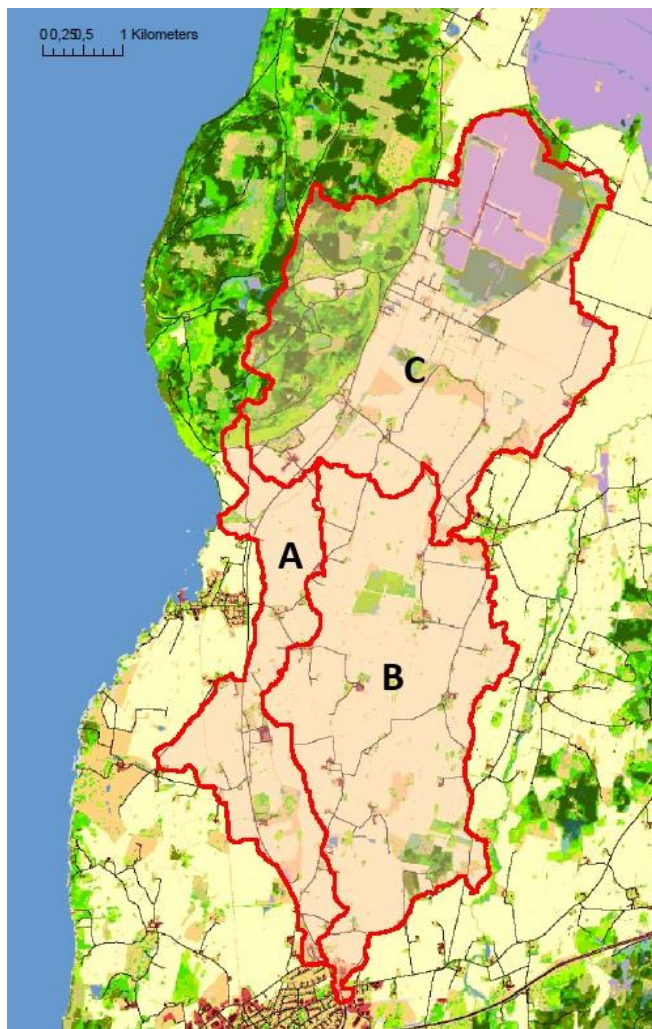
Ålebäcken (Ödeshögs kommun) är en liten bäck i det östgötska jordbrukslandskapet som mynnar i Vättern vid Alvastra, söder om Omberg. Bäckens har höga naturvärden, framför allt i de nedersta delarna, men också tydliga problem med övergödning och hydromorfologiska förändringar.

För öring, flodnejonöga och harr – den senare bedöms som akut hotad i Vättern – utgör Ålebäcken lek- och uppväxtområde. Detta område är utpekad ut som ”nationellt värdefullt vatten” med anledning att området utgör en limnisk nyckelbiotop med lekplatser för just harr och öring, samt att bäcken i denna nedre del skurit en ravin och behållit sitt naturliga lopp där lummiga träd och buskar kantar bäcken.

Ålebäcken uppvisar högst näringsämneshalt bland alla undersökta av Vätterns tillflöden och jordbruksmark utgör huvuddelen av markanvändning i avrinningsområdet. Bäckens morfologi och hydrologi är påverkad av rensning/rättnings och omfattande markavvattning där landskapets vattenhållande förmåga har minskat.

Tabell 1. Ålebäckens delavrinningsområden

Delavrinningsområde	Storlek [km ²]	Kommentar
Mynnar i Vättern/Forsbybäcken	5,4	Åtgärder i skogsområde innan mynningen är inte aktuella
Ucklebybäcken	11,7	
Huvudfåra (exklusive Omberg och Dagsmosse)	Ca 8,0	Inklusive Omberg och Dagsmosse: 15,5 km ²

Figur 1. Ålebäckens delavrinningsområden. (Källor: Marktäckedata – Naturvårdsverket; DARO – Vattenmyndigheten). Forsbybäcken – A; Ucklebybäcken – B; Huvudfåra – C med Dagsmosse och delar av Omberg.

RÖTTLEÅN

Röttleån (Jönköpings kommun) är en å i det småländska jordbrukslandskapet som rinner från Sjön Bunn och mynnar i Vättern vid Röttle, söder om Gränna. Ån har höga naturvärden men också tydliga problem med övergödning och påverkan av hydromorfologiska förändringar som rensning/rätning och flödesförändringar genom reglering uppströms och markavvattning.

För öring, flodnejonöga och harr utgör Röttleån ett viktigt lek- och uppväxtområde i de längst nedströms belägna delarna, som trots

begränsningen i längd av de definitiva vandringshinder som finns här, är östra Vättersidans största uppväxtområde för harr och öring.

Tabell 2. Röttleåns aktuell delavrinningsområden

Delavrinningsområde	Storlek (km ²)	Kommentar
Åskebäcken	17,9	Prioriterat delavrinningsområde.
Vid mätstationen Röttleån	25,6	Åtgärder i naturreservat (streckat område) är inte aktuella.

Figur 2. Röttleåns delavrinningsområden. (Källor: Marktäckedata och Naturreservat – Naturvårdsverket; DARO – Vattenmyndigheten). Åskebäcken – A; Röttleån (mätstation) – B

ÅTGÄRDSSAMORDNING SÖDRA VÄTTERN

Vätternvårdsförbundet har sedan september 2024 en åtgärdssamordnare (med stöd av LOVA-bidrag) som ska inom ett pilotprojekt jobba med att identifiera lämpliga åtgärder för att uppnå god ekologisk status i vattendrag och sjöar i Vätterns tillrinningsområde inom Jönköpings och Östergötlands län.

PÅGÅENDE PROVTAGNING

Mynningsstationer för Röttleån och Ålebäcken övervakas inom den nationella miljöövervakningen för Vättern. Provtagning sker varje månad sedan 1960-talet respektive sedan 2000.

Röttleån och framförallt tillflödet Åskebäcken samt Ålebäcken uppvisar höga halter av totalfosfor: Röttleån 53 µg/L (medel 2018-23), Åskebäcken 101 µg/L (medel 2022-23) och Ålebäcken 134 µg/L (medel 2021-23). Preliminära resultat av statusklassificering visar på otillfredsställande status med avseende på näringsämnen i alla vattendragen.

Under 2025-26 pågår ytterligare provtagningar i bäckarnas tillflöden för att kartlägga näringstillförseln. Sammanställning och utvärdering av vattenkemidata görs av åtgärdssamordnaren (det vill säga ingår inte i uppdraget) och kan ligga till grund för prioritering.

OMFATTNING

AVTALSPERIOD

Förväntad slutleverans sommaren 2026. Konkreta datum enligt överenskommelse vid avtalsskrivning.

ORIENTERING OM UPPDRAGET

Upphandlingen omfattar inventering av möjliga åtgärds lägen och redovisning av underlag i form av rapport och geodata (shp-filer) i Ålebäckens och Röttleåns avrinningsområden (se figur 1 och 2).

INVENTERING AV MÖJLIGA ÅTGÄRDSLÄGEN

Uppdraget innebär inventering av områden eller lokaler för åtgärder i Ålebäckens och Röttleåns avrinningsområden (se figur 1 och 2, samt tabell 1 och 2), med fokus på jordbruksområdena.

Föreslagna åtgärder ska fokusera på åtgärder mot övergödning i jordbrukslandskap som är realistiska att genomföra. Även vissa som bidrar till flödesutjämning, vattenhushållning och ökad biologisk mångfald kan vara lämpliga och ingå. Målet är fler än 20 till 30 åtgärdsförslag där majoriteten (80%) är riktade mot övergödning. Lokaliserade åtgärder ska även fältbedömas utifrån genomförbarhet och lämplighet.

Exempel på möjliga åtgärder:

- Kantzoner
- Kalkfilterdiken
- Tvåstegsdiken

- Fosfordammar
- Våtmarker
- Strukturbalkning
- Fånggrödor

Inte aktuellt är åtgärder som ingår i kommunernas tillsyn eller ansvar som enskilda avlopp eller reningsverk.

GENOMFÖRANDE

Inventeringen ska genomföras genom kartstudier och GIS-analyser med bästa tillgängliga underlag (exempelvis höjddata, markanvändning, historiska våtmarker, jordart, erosionsrisk, markavvattningsföretag, SCALGO mm). Lokaliserade åtgärder ska även bedömas i fält utifrån genomförbarhet och lämplighet.

Avstämningar

Uppdragstagaren ska ha avstämningsmöten med förbundet under projektet:

- Uppstartsmöte (digitalt)
- Två till tre avstämningsmöten (digitalt) under projektets gång
- Remissrunda - möjlighet att lämna synpunkter på rapporten

RAPPORTERING/UTVÄRDERING

Identifierade åtgärdsförslag ska redovisas i en rapport. För varje förslag ska redovisningen innehålla:

- Koordinator (punkt)
- Karta med åtgärden inritad/utpekad
- Beskrivning av område och flöde
- Uppskattad areal i tillrinning och andel jordbruksmark
- Anläggningssätt för åtgärden
- Motstående intressen
- Bedömd nytta för minskad övergödning (N- och P-minskning)
- Bedömt provningsbehov

För strukturbalkning och fånggrödor kan en generell redovisning vara tillräcklig till exempel en karta över lämpliga områden (räknas som en åtgärd).

Rapporten ska även innehålla en tabell med bedömning av potential till att bidra till ekosystemtjänster på en skala 1-5 för alla identifierade åtgärder:

- Minskad övergödning;
- Vattenhushållning och flödesutjämning;
- Ökad biologisk mångfald.

- Bedömning av klimatnytt (endast för våtmarker, dvs torvmark eller inte)

Dessutom ska det ingå:

- Kostnad
- Om åtgärden berörs av markavvattningsföretag.

Rapporten ska innehålla en inledning med en kort beskrivning av de olika åtgärderstyperna.

Åtgärdsförslagen ska även redovisas i en GIS-fil (shp-filer, linje eller polygon) för alla lämpliga identifierade åtgärder.

Datum för rapportleverans enligt överenskommelse vid avtalsskrivning, preliminärt under sommaren 2026.

TRÄFF MED MARKÄGARE (OPTION)

Deltagande och presentation av resultat på öppna möten (ett möte per område, totalt två) med markägare och intressenter som anordnas av Vätternvårdsförbundet preliminärt under första hälften av 2026.

KRAV PÅ UTFÖRAREN

KOMPETENS OCH KAPACITET

Anbudsgivaren ska ha teknisk förmåga, kompetens och kapacitet för att utföra uppdraget. Om anbudsgivaren avser att lägga ut delar av kontraktet på underleverantör eller samarbetspartner ska detta redovisas i anbudet.

Kompetens

Erfarenhet av liknande åtgärdsinventeringar, gäller ansvarig personal:

Minst två liknande inventeringar i avrinningsområden med stor andel jordbruksmark och liknande målsättning/utformning som i detta projekt under de senaste fyra åren, som har genomförts med tillfredsställande resultat.

Med tillfredsställande resultat avses:

- Hög kvaliteten på liknande utfört arbete (kvalitet och kvantitet på föreslagna åtgärder, användning av geodata, kvalitet av redovisningen)
- Hög tillmötesgående och förståelse för beställarens behov och önskemål
- Överenskomna tidsplaner har hållits

- Förmåga att utifrån egen kunskap och erfarenhet, tillföra projekten värdefulla idéer och synpunkter

Kapacitet

Anbudsgivaren ska ha nödvändiga resurser för att kunna utföra uppdraget. Anbudsgivaren ska bifoga en kortfattad beskrivning av sin kapacitet för uppdraget samt beskrivning av företagets organisation och personalstyrka inklusive relevant utbildnings- och kompetensprofil.

Miljökrav

Användning av fossilfria transportmedel när det är möjligt.

EKONOMI OCH SÄKERHET

Anbudsgivare ska uppfylla lagenligt ställda krav avseende sina registrerings-, skatte- och avgiftsskyldigheter. Anbudsgivare ska ha ett godkännande för F-skatt alternativt F-skatt med villkor (FA-skatt). Anbudsgivaren ska ha en stabil ekonomi.

Vid kontraktstecknande ska leverantören ha en ansvarsförsäkring för uppdraget. Leverantören ska inneha ansvarsförsäkring för sin verksamhet under hela kontraktstiden. Leverantören ska inneha ansvarsförsäkring och garantier för person- och sakskada som ska gälla under hela kontraktstiden.

UTVÄRDERING AV UPPHANDLING

Vätternvårdsförbundet kommer utvärdera anbuderna med avseende på ställda krav, och väljer det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet bland inkomna anbud som uppfyller kraven.

KONTAKTUPPGIFTER

Vid frågor om upphandlingen kontakta:

Friederike Ermold: friederike.ermold@lansstyrelsen.se; 010-2236201

Marcus Nilsson: marcus.f.nilsson@lansstyrelsen.se; 010-2236234

Utvärdering av anbud

INFORMATION OM ANBUDSLÄMNAREN

Företagsnamn	
Organisationsnummer	
Adress	
Ansvarig person för uppdraget	
Kontaktuppgifter	

ANBUDSPRIS

Ange för varje delprojekt (sek, inklusive moms)

Åtgärdsinventering Ålebäcken	
Åtgärdsinventering Röttleån	
Option: Markägarmöte Ålebäcken	
Option: Markägarmöte Röttleån	
Summa	

KOMPETENS

Avser anbudsgivaren att lägga ut delar av kontraktet på underleverantör eller samarbetspartner?

☐ Ja

☐ Nej

Om ja, ange namn och kontaktuppgifter.

Ange exempel på genomförda, liknande undersökningar (minst två, maximalt fyra; de senaste fyra åren)

Referens 1	
Titel av undersökning/inventering	
Ansvarig hos uppdragstagaren	
Berörd vattenförekomst/ARO	
Kontaktperson	
Referens 2	
Titel av undersökning/inventering	
Ansvarig hos uppdragstagaren	
Berörd vattenförekomst/ARO	
Kontaktperson	
Referens 3*	
Titel av undersökning/inventering	

Ansvarig hos uppdragstagaren	
Berörd vattenförekomst/ARO	
Kontaktperson	
Referens 4*	
Titel av undersökning/inventering	
Ansvarig hos uppdragstagaren	
Berörd vattenförekomst/ARO	
Kontaktperson	

Bifoga rapporter som .pdf.

KAPACITET

Bifogar beskrivning av företagets kapacitet samt CV för ansvarig(a).

MILJÖKRAV

Ange i vilken utsträckning fossilfria transportmedel används.

FÖRVÄNTAD LEVERANS

Ange förväntad leverans av rapportutkast (månad/år).